

سازمان کنفرانس اسلامی
مجمع فقه اسلامی
مصوبه‌ها و توصیه‌ها
«از دومین تا پایان نهمین نشست»

مترجم: محمد مقدّس

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله والصلاة والسلام على اكرم خلقه سيدنا و مولانا محمد بن عبدالله.

مقدمه

این مجموعه شامل مصوبه ها و توصیه های شورای مجمع فقه اسلامی در جده است که طی نشستهای دوم تا نهم مقرر گردیده است. این نشستها در کشورهای: عربستان سعودی، پادشاهی اردن، بروئی، دارالسلام، امارات عربی متحده و کویت، برگزار شده است.

این مصوبه ها و توصیه ها، نمایانگر نتایج و حاصل پژوهش و مطالعه در شماری از مسایل معاصر و نیز بیانگر پاسخ های شورای مجمع به تمامی پرسش ها و استفتاهایی است که از کشورهای مختلف جهان اسلام و نیز از سوی سازمانها و نهادهای گوناگون و از طرف مسلمانان مقیم در کشورهای غیراسلامی، بدان رسیده است.

ما با ارائه این مصوبه ها و توصیه ها به تمامی مسلمانان - به زبانهای عربی، اردو، انگلیسی، فرانسه (و فارسی)^(۱) در واقع دستاورد اجتهاد گروهی اصیل برگزیدگان علمای امت را با عهده داری مجمع فقه اسلامی در جده و با مشارکت اعضای فعال و کارشناسان خبره آن و نیز فقها و صاحبان فتوی، در دسترس تمامی

۱- اخیراً دبیرخانه مجمع فقه اسلامی تصمیم گرفت این مصوبه ها و توصیه ها با همکاری نمایندگان هر کشور، به دیگر زبانهای ملل مسلمان از جمله زبان فارسی نیز ترجمه شود.

مسلمانان قرار می دهیم.

این تلاش با استقراء دلایل فقهی و پی گیری در منابع، یعنی قرآن کریم و سنت شریف و اجماع و قیاس بمنظور نیل به راه حلها و پاسخهای برخاسته از شریعت اسلام، صورت گرفته است، همان شریعت اسلامی که مردم را در تمامی کارها و اقدامهایشان به راه راست و درست رهنمون می شود.

از خداوند متعال مسئلت داریم این کوشش را خالصانه در راه رضایش قرار داده، و نیازمندان از آن بهره مند شوند. و هم از او می خواهیم تا راه صواب و رشد را به ما بنمایاند، و یاری او همواره دستگیرمان باشد تا به دین حنیف او خدمت نموده و در راه تحقق خیزش امت اسلامی و بزرگوارمان و نیز آماده نمودن این امت در رویارویی با مقتضیات زمان و مشکلات امروز و آینده زندگی موفقمان بدارد.

وصلی الله علی سیدنا و مولانا محمد و علی آله و صحبه وسلم

دکتر محمدالحیب ابن الخوجه

دبیرکل مجمع

دکتر بکر بن عبدالله ابوزید

رئیس شورای مجمع

مصوبه‌ها و توصیه‌های

دومین نشست شورای مجمع فقه اسلامی

۱۶-۱۰ ربیع الثانی ۱۴۰۶ ه. ق

۲۸-۲۲ دسامبر ۱۹۸۵ میلادی

۸-۲ دیماه ۱۳۶۴ ه. شمسی

جده

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين و على آله و صحبه

مصوبه شماره ۱/۱/۱۲^(۱) در مورد

«زکات بستانکاری»

شورای مجمع فقه اسلامی از زیرمجموعه‌های سازمان کنفرانس اسلامی در دومین نشست خود که به تاریخ دهم تا شانزدهم ربیع‌الثانی ۱۴۰۶ هجری قمری (برابر با ۲۲ تا ۲۸ دسامبر ۱۹۸۵ میلادی و دوم تا هشتم دیماه ۱۳۶۴ هجری شمسی) در جده برگزار شد؛

پس از بررسی مطالعات و پژوهش‌های عرضه شده درباره "زکات بستانکاری" و بدنبال بحث‌ها و مناقشه‌های فراوان در جنبه‌های گوناگون موضوع، نکات زیر را نتیجه‌گیری نمود:

۱- درباره جزئیات "زکات بستانکاری" در کتاب خدا و سنت پیامبرگرامی‌اش صلی الله علیه وسلم نصی وارد نشده است.

۲- بر مبنای روایات رسیده دیدگاه‌های صحابه و تابعین رضوان الله علیهم در مورد نحوه محاسبه زکات بستانکاری (دیون)، متفاوت است.

۳- مذاهب اسلامی نیز براین اساس، اختلاف نظرهای آشکاری درخصوص

۱- مصوبه‌ها از همین آغاز، طبق الگوی شماره بندی نشست‌های ششم به بعد (در نسخه عربی)، شماره بندی شده است بدین معنا که رقم سمت راست نشاندهنده شماره سری مصوبه‌های شورای مجمع از آغاز، رقم وسط بیانگر شماره سری مصوبه‌های هرنشست و رقم سمت چپ نشانگر شماره نشست (دوره) با حرف دال (د) و رقم مربوطه است و در فاصله هرکدام علامت جداکننده (/) قرار داده شده است. م

این مسئله دارند.

۴- چندگانگی در این خصوص، برخاسته از اختلاف نظر در این قاعده است که آیا می‌توان به دارایی ممکن الحصول (بستانکاری) جنبه دارایی حاصل (نقد) داد؟

و بنا بر آن مقرر شد که:

- ۱- چنانچه بدهکار فرد توانگری بوده و در پرداخت کوتاهی نکند، باید بستانکار زکات بستانکاری (دین) خود را همه ساله پرداخت کند.
- ۲- و اگر بدهکار توانگر نباشد یا کوتاهی کند، بستانکار باید پس از گذشت یکسال از روز وصول دین، زکات آنرا پرداخت کند.

والله اعلم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين و على آله و صحبه

مصوبه شماره ۲/۲/۲ د در مورد:

«زکات مستغلات و زمین های اجاره ای غیرکشاورزی»

شورای مجمع فقه اسلامی از زیرمجموعه های سازمان کنفرانس اسلامی در دومین نشست خود که به تاریخ دهم تا شانزدهم ربیع الثانی ۱۴۰۶ هجری قمری (برابر با ۲۲ تا ۲۸ دسامبر ۱۹۸۵ میلادی و دوم تا هشتم دیماه ۱۳۶۴ هجری شمسی) در جده برگزار شد؛ پس از گوش فرادادن به بحث و مناقشه های انجام شده در موضوع: «زکات مستغلات و زمین های اجاره ای غیرکشاورزی و بدنبال بررسی و بحث کافی و عمیق در این خصوص، روشن گردید که:

۱- نص روشنی که زکات را در مستغلات و زمین های اجاره ای واجب کند، نرسیده است.

۲- و همچنین نص روشنی که زکات را به فوریت در غلات زمین های اجاره ای غیرکشاورزی، واجب کند، نرسیده است، لذا شورای مجمع مقرر داشت که: اولاً: زکات در مورد اصل مستغلات و زمین های اجاره ای واجب نیست. ثانیاً: زکات غلات به مقدار یک چهلیم غلات پس از گذشت یکسال از برداشت محصول، واجب است مشروط براینکه شرایط زکات فراهم و مانعی در کار نباشد.

والله اعلم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين و على آله و صحبه

مصوبه شماره ۲/۳/۳ د ۲ در مورد:

«پاسخ به پرسش‌های مرکز جهانی اندیشه اسلامی در واشنگتن»

شورای مجمع فقه اسلامی از زیرمجموعه‌های سازمان کنفرانس اسلامی در دومین نشست خود که به تاریخ دهم تا شانزدهم ربیع الثانی ۱۴۰۶ هجری قمری (برابر با ۲۲ تا ۲۸ دسامبر ۱۹۸۵ میلادی و دوم تا هشتم دیماه ۱۳۶۴ هجری شمسی) در جده برگزار شد و کمیته‌ای از اعضای مجمع فقه اسلامی برای بررسی پرسش‌های مطرح شده از سوی مرکز جهانی اندیشه اسلامی در واشنگتن تشکیل داد؛

پس از تأمل در پاسخهای عرضه شده و روشن شدن نکات زیر:

- پاسخ‌ها به گونه‌ای بسیار مختصر تنظیم شده و به همین دلیل قانع کننده نبوده و برای حل مشکل و اختلاف کافی نیستند.

- مجمع فقه اسلامی باید اشکالهای (شرعی و مذهبی) برادران مسلمان در غرب را برطرف سازد.

مقرر داشت:

۱- دبیرخانه، این پرسش‌ها را با اعضا یا کارشناسان در میان بگذارد تا ایشان پاسخ‌های مستدل خود را با استناد به دلایل شرعی و نظرات فقهای پیشین به گونه‌ای قانع کننده و روشن عرضه کنند.

۲- دبیرخانه موظف می‌شود آنچه را در این راستا بدست می‌آورد به سومین نشست مجمع فقه اسلامی، عرضه کند.

والله اعلم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين و على آله و صحبه

مصوبه شماره ۲ d/۴/۴ در مورد:

«قاديانية»

شورای مجمع فقه اسلامی از زیرمجموعه های سازمان کنفرانس اسلامی در دومین نشست خود که به تاریخ دهم تا شانزدهم ربیع الثانی ۱۴۰۶ هجری قمری (برابر با ۲۲ تا ۲۸ دسامبر ۱۹۸۵ میلادی و دوم تا هشتم دیماه ۱۳۶۴ هجری شمسی) در جده برگزار شد.

پس از تأمل در استفتای مطرح شده از سوی «شورای فقه اسلامی کیپ تاون در آفریقای جنوبی» راجع به حکم اسلام درباره قادیانیه و گروه منشعب از آن بنام «لاهوریه» از این نظر که می توان آنرا در شمار مسلمانان تلقی کرد یا خیر و نیز درباره صلاحیت غیرمسلمانان در اظهار نظر در چنین موضوعی؛

و در پرتو تحقیقات و اسناد متعلق به این موضوع درباره میرزا غلام احمد قادیانی که در سده گذشته در هند ظهور کرده و فرقه قادیانیه و لاهوریه منسوب به او می باشد.

و در پی تأمل در معلوماتی که از این دو فرقه مطرح گردیده و بدنبال مطمئن گشتن از اینکه میرزا غلام احمد دعوی پیامبری کرده و مدعی گردیده که به وی وحی می شود و این نکته در نوشته هایش - که مدعی است برخی از آنها به صورت

وحی بر وی نازل شده است - منعکس گشته و در طول زندگی خود، این ادعا را تکرار کرده و در نوشته‌ها و سخنانش از مردم می‌خواهد به نبوت و رسالت او ایمان آورند و نیز انکار بسیاری از ضروریات دین از جمله جهاد از سوی او ثابت گشته است؛

و با آگاهی از انتشار مطلبی در همین باره از سوی مجمع فقهی در مکه مکرمه، مجمع فقه اسلامی، موارد زیر را از تصویب گذراند:

۱- آنچه که میرزا غلام احمد دربارهٔ پیامبری و رسالت و نزول وحی بر خود، مدعی است، انکار صریح ضروریات قطعی و یقینی دین است، یعنی خاتمیّت رسالت و پیامبری رسول اکرم صلی الله علیه و سلم و اینکه برکسی پس از ایشان وحی نازل نمی‌شود، این ادعا از سوی میرزا غلام احمد، او و دیگرانی را که ادعاهایش را بپذیرند مرتد و خارج از اسلام می‌سازد. در مورد لاهوریه نیز به رغم اینکه میرزا غلام احمد را به عنوان سایه و نمود پیامبر اکرم محمد (ص) توصیف نموده‌اند از نظر حکم ارتداد، همچون قادیانیه هستند.

۲- هیچ دادگاه غیراسلامی یا قاضی غیرمسلمانی حق ندارد حکم به اسلام یا ارتداد کسی را صادر کند بویژه در آنچه که مخالف اجماع امت اسلام - که از طریق مجامع یا علمای آنها ثابت شده است - باشد؛ چراکه حکم به اسلام یا به ارتداد تنها اگر از سوی مسلمان آگاه به هرآنچه آدمی را مسلمان یا از مسلمانی خارج می‌کند و واقف به حقیقت اسلام و کفر و کاملاً مطلع از آنچه در کتاب و سنت و اجماع ثابت گشته، صادر شده باشد پذیرفتنی است، بنابراین حکم چنان محکمه‌ای، باطل است.

والله اعلم